

فصلنامه دانش انتظامی سمنان ، دوره دهم ، شماره سی و هفتم ، پاییز ۱۳۹۹

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۰۸/۰۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۰۹/۱۳

صفحات: ۵۴ - ۸۱

بررسی متغیرهای جمعیت شناختی موثر بر نزاع و درگیری

علی اکبر امین بیدختی^۱ نوید شریفی^۲ *

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت نزاع در شهرستان سمنان صورت پذیرفته است. بر این اساس پرونده شکات نزاع موجود در کلانتری‌های ۱۱ و ۱۳ شهدا به عنوان جامعه آماری مبنای کار قرار گرفت. همچنین مصاحبه هایی با برخی شکات در خصوص پرونده های نزاع انجام شد. بررسی روایی و پایایی ابزار به دلیل استفاده از پرونده ها و استفاده کلانتری از فرم های استاندار فرماندهی نیروی انتظامی در سطح کشور مورد تأیید می باشد. برای پاسخگویی به سئوالات تحقیق از آمار توصیفی که شامل (فراوانی، درصد فراوانی و...) می باشد به همراه آزمونهای استنباطی از آزمون استقلال (کای دو) استفاده شده است. نتایج نشان می دهد در شهرستان سمنان بیشترین نزاع به ترتیب سایر، اختلاف خانوادگی، اختلاف مالی و تخلفات رانندگی می باشد.

کلمات کلیدی: نزاع، سمنان، جرم، بومی، ساکن

۱ : استاد دانشگاه سمنان - a.aminbeidokhti@semnan.ac.ir - ۳۳۶۲۳۳۰۰ : Tel

۲ : دکتری مدیریت صنعتی - تحقیق در عملیات - ۰۲۳۳۳۴۸۰۷۹۲ : Tel

پښتونستان د علوم او انسانیت د مطالعات د فریښی
پرتال جامع علوم انسانیت

مقدمه و بیان مسئله

نزاع، نوعی بی نظمی در روابط اجتماعی میان افراد و گروه ها می باشد که کی از مهمترین مسائل محسوب می شود. این مسأله پیامدهای اجتماعی گوناگونی را در بر داشته که از مهمترین آنها می توان به کاهش ابعاد گوناگون امنیت در جامعه یاد شده اشاره نمود. نزاع خیابانی دعوایی که گاه علاوه بر ناسزا گفتن و داد و فریاد طرفین، به زد و خورد هم منجر شده است. نزاع هایی که در هر جامعه با توجه به شرایط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی آن جامعه اتفاق می افتد و میزان زیاد بودن یا کم بودن آن در گرو عوامل مختلفی است. افزایش فقر، بیکاری و تورم از جمله عوامل مهم و موثر در رشد جرایم و نزاع به شمار می رود. نا امیدی نسبت به حل مشکل از طریق مراجع تعیین شده برای اینکار و طولانی بودن روند مطالبه حق نیز یکی از موارد مهم دیگر است چرا که وقتی که افراد احساس کنند اگر خودشان وارد قضیه شوند و بخواهند مشکل را حل کنند سریعتر به نتیجه می رسند یا دست کم می توانند انتقام خودشان را بگیرند، به طور شخصی وارد قضیه می شوند که چه بسا به نزاع و درگیری و حتی قتل بینجامد.

جامعه شناسان و آسیب شناسان اجتماعی عمده ترین آسیب های اجتماعی در جامعه امروز ایران را چنین بر شمرده اند. اعتیاد، روسپیگری، نزاع و درگیری، سرقت، قتل، خودکشی، فرار و تکدی و جرایم مالی. از این رو اینگونه آسیب های اجتماعی از دید جامعه شناسان دارای اهمیت و اولویت است و بررسی و کنکاش بیشتر مسئولین را در خصوص این امر می طالبد (خراط ها و جاوید، ۱۳۸۴، ص ۱۶).

اساساً آسیب های اجتماعی ناشی از روابط ناسالم انسانی است که بنیانهای جامعه را به طور جدی تهدید می کند و مانع تحقق نیازمندی ها و تقاضاهای افراد کثیری می گردد. به نظر می رسد آسیب اجتماعی وقتی به وجود می آید که نهادهای تنظیم کننده روابط بین افراد با شکست روبرو شده و دچار تزلزل شوند که نتیجه آن شکل گیری شکافهای عمیق بین افراد است. در چنین وضعیتی قوانین تنظیم کننده روابط انسانها مورد بی احترامی قرار می گیرند و متزلزل می شوند زیرا قانونمندی و پذیرش قانون ریشه در ساختارهای جامعه

دارد و در رابطه با فرهنگ عمومی جامعه قابل بررسی است (کلانتری و دیگران، ۱۳۸۴، ص ۷۰۲). جامعه شناسان و آسیب شناسان اجتماعی عمده ترین آسیبهای اجتماعی در جامعه امروز ایران را چنین برشمرده اند: اعتیاد، نزاع و درگیری، سرقت، قتل، خودکشی، فرار، تکدی و جرایم مالی. از این رو این گونه آسیبها در نظر آسیب شناسان اجتماعی دارای اهمیت و اولویت در مطالعه و پژوهش قرار دارد (خراطها و جاوید، ۱۳۸۴، ص ۱۶).

پدیده نزاع و درگیری در جامعه از آن دسته آسیب هایی است که با ایجاد اخلال در روابط اجتماعی، فضایی آکنده از بغض، کینه و دشمنی را در میان افراد به وجود می آورد که این امر با زمینه سازی برای ایجاد نزاع و تنشهای بعدی، جامعه را از نظر مادی و معنوی متضرر می سازد. این پدیده در کشور ما که دارای بافت جمعیتی چند قومیتی می باشد به عنوان پدیده های مسئله ساز ظاهر می شود. همچنین متأسفانه هنوز خشونت و نزاع از جمله موضوعاتی است که در فرهنگ بعضی از هموطنان، شاخص قدرت و یا دفاع از منزلت اجتماعی و فرهنگی و حیثیت خانوادگی محسوب می شود (پورافکاری، ۱۳۸۹، ص ۹).

آمارها نشان می دهد نزاع و درگیری های خیابانی و غیره در ایران همچنان رو به افزایش است و این موضوع همواره یکی از مسائلی بوده که بیشترین حجم پرونده های مراکز قضایی را به خود اختصاص داده است. در این خصوص سازمان پزشکی قانونی کشور با انتشار لیستی، آماری از میزان مراجعه افراد به دلیل صدمات ناشی از نزاع به پزشکی قانونی خبر داده است. در این لیست آمده است: ۱۰۴ هزار و ۲۰۰ نفر در فروردین و اردیبهشت سال جاری (۱۳۹۳) به دلیل صدمات ناشی از نزاع به مراکز پزشکی قانونی مراجعه کردند. این آمار در حالی اعلام می شود که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل تعداد مراجعان نزاع به پزشکی قانونی، چهار دهم درصد بیشتر افزایش داشته است. همچنین در هفت ماهه نخست ۱۳۹۳ بالغ بر ۳۹۳۰۳۷ مورد می رسد. که از این تعداد ۳۲۵۰ مورد مختص به استان سمنان است که نسبت به جمعیت سهم قابل توجه ای را به خود اختصاص داده است (<http://www.lmo.ir> - سایت سازمان پزشکی قانونی). بر این اساس اکنون این سؤال مطرح می شود که متغیرهای جمعیت شناختی موثر در انواع نزاع ثبت شده کدامند؟

پیشینه پژوهش

پور افکاری (۱۳۸۳) در تحقیقی به «بررسی تحلیلی بر تنشهای قومی ایران» پرداخته و نشان داد که نزاع دسته جمعی بیشتر در میان خانواده های با درآمد کمتر رخ می دهد. ابعاد فرهنگی و اجتماعی ساکنان منطقه، مانند بی سواد، عدم آشنایی با قانونها، حفظ سنت های قبیله ای، ضعف مالی و تعصب قومی در این مسأله موثر بوده اند.

نظری (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه شناختی عوامل اجتماعی - فرهنگی موثر بر مسأله نزاع جمعی» به این نتیجه رسید ه است که متغیرهای پرخاشگری، قوم گرایی، تجربه عینی نزاع تأثیر معنی دار و مثبت و میزان کنترل اجتماعی و تحصیلات نیز تأثیر معنی دار و منفی بر روی گرایش به نزاع داشته اند.

در پژوهش حیدری و همکاران (۱۳۸۶) با عنوان «عوامل مرتبط با مدیریت انتظامی نزاع دسته جمعی مسلحانه در شهرستان کهگیلویه» در اولویت بندی متغیرهای مستقل، ارتقای سطح آگاهی و معلومات مردم بیشترین تأثیر و سپس توانمندی و سرعت عمل پلیس، احکام صادره قضایی، افراد معتمد و ریش سفید طوایف، خلع سلاح عمومی در اولویتهای بعدی تأثیر بر نزاع دسته جمعی مسلحانه قرار گرفته است.

نتایج پژوهش نظری و امینی فسخودی (۱۳۸۷) حکایت از تأثیر معنی دار و مثبت متغیرهای «پرخاشگری»، «قوم گرایی» و «تجربه عینی نزاع» و همچنین تأثیر معنی دار منفی میزان تحصیلات بر روی میزان گرایش به نزاع داشت. ولی تفاوت معناداری بین دو گروه زنان و مردان و افراد متأهل و مجرد به لحاظ دو متغیر گرایش به نزاع و پرخاشگری در جوامع روستایی استان وجود نداشت. همچنین، میزان گرایش به نزاع و پرخاشگری در بین طوایف مختلف و مناطق روستایی شهرستان مورد مطالعه تقریباً یکسان است.

نایی و جسور خواجه (۱۳۸۸) در تحقیق خود با عنوان «ریشه یابی نزاع های دسته جمعی (مورد مطالعه روستاهای کویچ و افشرد از توابع بخش خواجه استان آذربایجان شرقی)» به این نتیجه رسیدند که در جاهایی که گروه های متمایز اجتماعی وجود دارند مبارزه آنها برای کسب قدرت و منابع کمیاب در بروز نزاع دسته جمعی نقش تعیین کننده

دارد. از سوی دیگر در جایی دیگر که مبتنی بر نظام خویشاوندی نسبتاً یکپارچه است و گروه بندیهای متمایز اجتماعی شکل نگرفته است، نزاع دسته جمعی به وقوع نمی پیوندد.

ربانی و دیگران (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان « بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر گرایش به نزاع جمعی (مطالعه موردی شهرستانهای منتخب استان ایلام)» به این نتیجه رسیدند که گرایش به نزاع در جامعه مورد مطالعه متوسط به بالا بوده است، تأثیر متغیرهای پرخاشگری و قوم گرایی بر متغیر گرایش به نزاع بیش از سایر متغیرها بوده است.

مک لوقلین (۱۹۹۰) در مقاله ای با عنوان « زنان جنگجو: نزاع و جامعه در اروپای قرون وسطی» عنوان نموده است که اخیراً به نقش زن و مرد در نزاع ها در جامعه توجه زیادی شده است. واضح و روشن است که اگر بخواهیم بدانیم که چه طور مذکر و مونث بودن به تجربه جنگ و نزاع تأثیر می گذارد، باید فراسوی رفتار واقعی و نقشهایی که در جامعه دارند را در نظر بگیریم. این محقق معتقد است که باید.پروسه تعامل بین زنان و مردان را مورد بررسی قرار دهیم. در قرون وسطی در اروپا مانند سایر دورههای تاریخ بشر نزاع اقدامی مردانه در نظر گرفته می شود. بنابراین توصیف نزاع در قرون وسطی به مردان اطلاق می شود البته پس از گذشت زمان نویسنده نقش زنان را در نزاع در نظر گرفت و آنان را در جنگ مورد بررسی قرا داد.

نتایج پژوهش هاین و همکاران (۲۰۰۶) نشان داد که وضع نامساعد مناطق با افزایش دادن فرصتهایی برای نوجوانان برای مشارکت داشتن در شبکه های همسالان خشونتگرا، به صورت غیر مستقیم بر خشونت آنها موثر است.

وول (۲۰۰۷) در پژوهشی به بررسی «آزمون جزئی یک مدل تلفیقی نظارت: بافت منطقه، نظارت اجتماعی، خویشتن داری و رفتار خشونت آمیز جوانان» پرداخت. در این تحقیقی محقق با به کار بردن نظریه بی سازمانی اجتماعی شاو و مک کی، نظریه خویشتن داری و نظارت اجتماعی هیر و نظریه همنشینی افتراقی ساترلند و با تأکید بر بافت مناطق به تبیین رفتار خشونت آمیز جوانان پرداخته است. نمونه این تحقیق از دانش آموزان دبیرستان است و از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. نتایج نشان داد جوانان ساکن در مناطق بی سازمان، پیوندهای اجتماعی ضعیفی دارند و ضعف خویشتن داری با گروههایی که تعارف بزهارانه داشتند همبستگی داشت و رفتار خشونت آمیز محصول نظارت اجتماعی ضعیف است که به محیطی که این افراد در آن ساکن بودند مربوط می شود.

مبانی نظری پژوهش

هر بررسی علمی و تجربی از نزاع بدون رجوع به نظریه های انحرافات خام و نارساست، بنابراین در تحقیق حاضر کوشش شده تا چارچوب نظری ترکیبی از پارادایم اثباتگرا و ترکیبی از نظریه های یادگیری اجتماعی، کنترل اجتماعی و فشار اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد.

نظریه یادگیری اجتماعی؛ کانون توجه نظریه های یادگیری، شیوه های فراگیری کجروی است و این مضمون در قالبهای متفاوتی از جمله، جامعه پذیر شدن فرد در خرده فرهنگ های ناهمنوا مورد بحث قرار گرفته است. با این استدلال که با وجود خرده فرهنگ های بسیار متفاوت در جوامع امروزی، بسیار اتفاق می افتد که رفتاری بر اساس همنوایی با هنجارهای یک خرده فرهنگ خاص صورت بگیرد و بیرون از آن خرده فرهنگ کجروانه تلقی شود (سلیمی، داوری، ۱۳۸۵، صص ۳۹۸-۳۹۷). ساترلند جرم را به آنچه که تفاوت ارتباطات نامیده است مربوط می داند. مفهوم تفاوت ارتباطات بسیار ساده است. در جامعه ای که دارای خرده فرهنگ های گوناگون متعددی است برخی محیط های اجتماعی معمولاً مشوق فعالیت های غیر قانونی هستند در صورتی که محیط های دیگر چنین نیستند. افراد از طریق ارتباط با دیگران که حامل هنجارهای تبهکارانه هستند بزهکار یا تبهکار میشوند (گیدنز، ۱۳۷۶، ص ۱۵۹). نظریه ساترلند دو عنصر اصلی دارد. محتوای آنچه آموخته می شود، که عبارت است از شگردهای ویژه های برای ارتکاب جرم، یعنی انگیزه های متناسب، رانشها، منطق گری ها و نگرش ها و کلیتر از آن «تعریفهای موافق نقض قانون»، تمامی اینها عناصر شناختی اند یعنی، تمامی اینها ایده اند نه رفتار (جرج ولد، ۱۳۸۰، ص ۲۵۳).

نظریه تقلید تارد در ارتباط با نفوذ رسانه های تصویری و نقش های جنایی قهرمانان فیلم ها و سریالها بر رفتار جوانان و همچنین تأکیدش بر مبادی اجتماعی بزهکاری و جرم، بیشترین تأثیر را در تفکر روانشناسی اجتماعی و جرم شناسی در اروپا و آمریکا بر جا گذاشت. تارد بر آن است که فرایند کسب رفتار انحرافی از طریق تقلید که مبتنی بر تجربه های یادگیری مشاهدهای است، انجام می شود. از دیدگاه یادگیری اجتماعی و پیوند افتراقی ساترلند، نزاع دسته جمعی مانند دیگر اشکال بزهکاری، معلول خرده فرهنگ ناهمنوا جامعه

است. زمانی که افراد، از طریق هم نشینی و ارتباط با حاملان هنجارهای کجروانه و فرهنگ های کجرو، یاد می گیرند که چگونه به نزاع دسته جمعی بپردازند. بر اساس دیدگاه یادگیری اجتماعی و قوانین تقلید تارد، نزاع دسته جمعی مانند دیگر اشکال بزهکاری، معلول فرایند کسب رفتار انحرافی از طریق تقلید از رسانه ها به خصوص فیلم های اکشن و بازیها می باشد(بخشنده و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۵۱).

نظریه کنترل اجتماعی: فرض اصلی این است که همچنان که فروید گفته افراد بطور طبیعی تمایل به کج رفتاری دارند و اگر تحت کنترل قرار نگیرند چنین می کنند و کج رفتاری اشخاص، بیش از آنکه ناشی از نیروهای محرک به سوی نابهنجاری باشد محصول عدم ممانعت است(صدیق سروستانی، ۱۳۸۶، ص ۵۱). بر همین اساس میتوان دید که در این تبیین ها، بر خلاف تبیین های دیگر تمایلی به یافتن انگیزه ها و علل رفتار کجروانه وجود ندارد و بیشتر به موقعیتی توجه می شود که در آن، افراد برای انجام اینگونه رفتارها آزادی بیشتری به دست می آورند. به بیان دیگر، این نحوه تبیین، وقوع کجروی را بر حسب وجود ضعف در فرایند کنترل اجتماعی در جامعه و ناکارآمدی آن در هر دو بعد درونی و بیرونی تبیین می کند و مدعی است: هنگامی که کنترل اجتماعی به اندازه کافی قوت داشته باشد، از وقوع کجروی جلوگیری می شود. اما وقتی کنترل های داخلی یا خارجی ضعیف بوده یا از هم پاشیده باشد رفتار کجروانه ظاهر می گردد(سلیمی، داوری، ۱۳۸۵، ص ۳۹۰).

از دیدگاه کنترل اجتماعی، نزاع جمعی مانند دیگر اشکال بزهکاری، معلول کاهش فقدان نظارت و کنترل اجتماعی است. بر اساس نظریه کنترل می توان گفت، زمانی کنترل اجتماعی پلیس در جامعه ضعیف گردد متقابلاً یکپارچگی اجتماعی دستخوش زوال و نقصان می شود که خود به کاهش اقتدار ناشی از یکپارچگی شده و بالاخره در اثر آن گرایش به نزاع جمعی بیشتر می شود. بر اساس نظریه

کنترل می توان گفت، زمانی که کنترل والدین بر فرزندان ضعیف گردد متقابلاً گرایش به سوی سوی گروه های منحرف بیشتر می شود که این خود سبب گرایش به رفتار انحرافی و نزاع جمعی می گردد.

نظریه فشار: سوال اصلی در نظریه فشار این است که چرا مردم کج رفتاری می کنند و پاسخ کلی این نظریه به این سوال این است که عواملی در جامعه برخی مردم را تحت فشار قرار می دهند و آنان را مجبور به کج رفتاری میکنند. رابرت مرتن این فشار را ناشی از

عدم توانایی شخص در دستیابی به اهداف مقبول اجتماعی می داند به اعتقاد مرتن موضوع تحلیل ساختی کارکردی باید دارای ملاکی الگودار و تکرار شونده باشد و بتواند انگیزه‌های ذهنی و کارکردهای ساختی را متمایز کند. از این نگره ساخت اجتماعی یعنی ترکیب انتظام اجتماعی و وسایل پذیرفتنی برای دستیابی به اهداف است(محمدمدی اصل، ۱۳۸۸، ص ۱۲۹). در این خصوص می توان به نظریات زیر اشاره نمود:

نظریه آنومی دورکیم و مرتن؛ ایده اصلی دورکیم در این خصوص آن بود که زندگی بدون وجود الزامات اخلاقی یا ضرورت های اجتماعی، تحمل ناپذیر می شود، و در نهایت نیز به شکلگیری پدیده آنومی، یعنی نوعی احساس بی هنجاری می انجامد که اغلب مقدمه ای برای بروز کجروی و خودکشی است. او اشاره م یکنند که در جوامع امروزی خواه در سطح جامعه و خواه در سطح برخی گروههای تشکیل دهنده آن، معیارها و هنجارهای سنتی، وضعیتی در حال تضعیف دارد، بی آنکه هنجارهای جدیدی جایگزین آن گردد. بر همین اساس، بی هنجاری در شرایطی پدید می آید که در حوز ههای معینی از زندگی اجتماعی، معیارهایی روشن برای راهنمایی رفتار وجود نداشته باشد و پیامدهای آنومی نیز در شکل نوعی نابسامانی روانی و فردی، و در قالب تعارض شخصیت فردی و خودخواه انسان با شخصیت اجتماعی و دیگرخواه او متجلی میشود. علت آشکار تحقق آنومی نیز به نظر دورکیم، تحولات شتابان اقتصادی است زیرا این تحولات، نوعی بحران را در نظام ارزشی و هنجاری جامعه به دنبال می آورد(داوری، سلیمی، ۱۳۹۰، صص ۴۳۰-۴۲۹). بدین ترتیب، نزاع و سایر اشکال کثرتفاریها در اندیشه دورکیم معلول مکانیسمهای معین و عوامل اجتماعی مشخص میباشد. اگر چه او به طور اخص بر روی نزاع تأکید نمیکند، آشکارا بر این اصل تأکید دارد که فقدان اجماع در باب ارزشهای مقرر به محو و غیبت تدریجی آتوریت و ضابطه اخلاقی منجر میگردد و جامعه، مدیریت مؤثر و کنترل اجتماعی لازم را بر فرد از دست میدهد. ثبات اجتماعی برخاسته از قواعد اخلاقی و نحوه مدیریت صحیح اجتماعی و منوط به چگونگی اعمال کنترل اخلاقی بر افراد یک جامعه است. از این رو فقدان چنین ضابطه کنترلی و مدیریت اخلاقی در بروز بیهنجاری اجتماعی از جمله نزاع نقش اساسی ایفا میکند(نظری، ۱۳۸۶، ص ۹۴).

این مفهوم از نظر مرتن نیز به نارسایی فشارهای ساختی جامعه برای همنوایی با ارزشهای فرهنگی آن بر میگردد و بروز انحراف را ناگزیر میسازد. به عبارت دیگر، اگر افراد

برای رسیدن به اهداف مطلوب فرهنگی، نتوانند از وسایل مناسب اجتماعی بهره بگیرند، ناچار به تأکید یک سویه بر اهداف ساختی یا ارزشهای فرهنگی بسنده میکنند یا به جای چنین تأکیدی، راه انزوا و طغیان در پیش میگیرند و در نهایت مسیر انحراف در پیش میگیرند. رابرت مرتن نقش بزرگی در بسط و توسعه مفهوم آنومی در جامعه شناسی معاصر دارد. او نظریه‌های را وضع کرد که براساس آن، همه رفتارها اعم از راست رفتاری یا کژرفتاری را معلول و محصول ساختارهای اجتماعی و فرهنگی دانسته است. از این نظریه با عناوینی چون ب‌سازمانی اجتماعی، نظریه فشار ساختاری، نظریه انگیزش و نظریه ب‌یهنجاری یاد م‌شود، و در آن آنومی، فشاری قلمداد می‌شود که در موارد ستیز اهداف و هنجارهای پذیرفته شده در جامعه با واقعی‌تهای موجود، بر افراد وارد م‌آید. حالت مبهم یدر اوضاع و احوال ارتباط فرد با جامعه که در آن هنجارها یا از بین رفته یا ضعیف است، یا با هم تضاد دارند؛ وضعیتی که ارزشها و اهداف مشترک را از اعضای جامعه می‌گیرد و در عین حال سبب می‌شود که آنان دیگر رهنمودهای رفتاری و خطوط اخلاقی روشنی را برای خویش نیابند. بدین ترتیب، در اندیشه وی نزاع نیز چون همه صور و اشکال انحرافات و کژرفتاری‌ها زائیده ساختارهای اجتماعی و فرهنگی است. رابرت مرتون مفهوم بی‌هنجاری را برای نشان دادن اختلاف بین هدف مورد تأیید جامعه و دسترسی به وسایل حصول به آن به کار می‌برد (شیخاوندی، ۱۳۸۳، ص ۷۱). با این توصیف، مرتن انحراف و کژرفتاری را ناشی از گسستگی و انفصال بنیادی بین هدفهای فرهنگی و وسایل نهادی شده جهت نیل بدانها می‌داند. از این رو انحراف نه یک مسئله خاص فردی بلکه به عنوان امری اجتماعی و برخاسته از ساخت اجتماعی است. توجه ویژه مرتن به فرهنگها و جوامعی است که تأکید بیش از حدی بر ارزشها و اهداف فرهنگی دارند و در مقابل بر اسباب و وصول به آن اهداف کمتر تأکید میکنند. از همین رو، به واسطه عدم تناسب بین هدف و وسیله، تشکل و یکپارچگی فرهنگی به وجود نیامده بلکه حالتی از احساس بی‌هنجاری یا آنومی در جامعه حاکم است (محسنی تبریزی، ۱۳۷۰، ص ۶۰). دآنومی به دلیل ویژگی‌هایی که گفته شد می‌تواند باعث افزایش نزاع جمعی شود زیرا در چنین وضعیتی، فرد در برابر قواعد و سنجه‌های اجتماعی رفتار، سرگردان و سرگشته میشود و با توجه به این آشفتگی، توان پیروی از هنجارها و قواعد اجتماعی را از دست میدهد به همین خاطر امکان گرایش به نزاع در وی افزایش می‌یابد؛ بنابراین آنومی به عنوان یکی از متغیرهای مستقل در نظر گرفته شد. یکی از انتقاداتی است که از سوی جامعه‌شناسانی نظیر آلبرت کوهن به نظریه آنومی مرتن وارد

شده است. کوهن استدلال میکند: اولاً بزهکاری یک واکنش جمعی است تا فردی در حالی که مرتن واکنش فرد نسبت به پایگاه اجتماعی خود را در ساختار طبقاتی مورد ملاحظه قرار میدهد و ثانیاً مرتن تبهکاری غیر سودجویانه از قبیل الواطی نوجوانان و... که پاداش مالی در بر ندارد را کمتر به حساب می آورد (کوهن، ۱۹۶۵، ص ۶۸).

آلبرت کوهن و نظریه ناکامی منزلتی؛ با توجه به مطالب پیش گفته در می یابیم که در واقع کوهن اصطلاح منزلت را جانشین موفقیت در نظریه مرتن می سازد؛ یعنی طبقات پایین در جامعه از نظر دستیابی به منزلت دچار ناکامی هستند. به سخنی دیگر، جامعه در عین حال که آنها را به کسب منزلت تشویق میکند، امکان دستیابی را در اختیار آنها قرار نمی دهد. طبقه محروم شیوه های خود را برای دستیابی به منزلت پیدا میکنند بنابراین این امر، از طریق اشتغال به امور خلاف تحقق می یابد. بر مبنای نظر کوهن، نوجوانان و جوانان طبقه پایین، همانند همتایان خود در طبقه متوسط علاقمند به دستیابی به منزلت بالا هستند. در نتیجه جوانان طبقه پایین که دچار ناکامی شده اند در منطقه هایی که زندگی می کنند، خرده فرهنگهای بزهکار را به وجود می آورند. در این خرده فرهنگها رقابت، شکل دیگری به خود می گیرد و ارزشها کاملاً متفاوت می شوند. ارزشها و هنجارهای این خرده فرهنگها درست برخلاف ارزشهای طبقه متوسط است. معیار موفقیت و منزلت هم در اینجا کاملاً متفاوت است (ممتاز، ۱۳۸۱، صص ۱۰۱-۱۰۰).

نظریه فضای عاطفی خانواده دوروتی لاونولت: لاونولت تلاش میکند تا از طریق تعیین کنندههای ساختاری، رفتار نابهنجار در خانواده را تشریح کند. به گونه‌ای که می‌خواهد ارتباطی میان رفتارهای آسیب‌زای خانواده و شکل‌گیری رفتارهای نابهنجار اعضا به دست دهد. او یادآور میشود که تجربیات اولیه زندگی در تعیین چگونگی رفتار مؤثر است و خانواده، اولین گروه نهادی است که زمینه و شرایط چنین تجربیاتی را فراهم مینماید. بنابراین توجه به روابط میان اعضای خانواده و تأثیرات متقابل این کنشها در رفتار کودکان و جوانان امری مهم و قابل توجه میباشد. مطابق نظریه لاونولت، افراد نزاع را به عنوان یک رفتار نابهنجار در خانواده‌های که توأم با خشونت است می‌آموزند و یاد می‌گیرند که سیتزه جویی کنند. بر اساس این نگاه پدیده نزاع در محیط خانواده آموخته میشود.

نظریه درون فهمی کثرفتاری دیوید ماتزا: دیوید ماتزا، جامعه شناس آمریکایی که از پیشروان برجسته روش تفهمی در باب کجروی است، معتقد است «فراگرد بزهکار شدن،

بدون درک و فهم زندگی درونی عامل رفتار، چنانکه خود به رویدادها و اموری که او را در هراس میافکنند معنا می بخشد، از نظر انسانی معنای ناچیزی دارد». ماتزا می کوشد تا به معنا و مفهومی که بزهدار برای کردار خویش دارد دست یابد و رابطه میان باورها و کردار آدمی را به دست دهد. زیرا این باورها انگیزه کردار هستند و بدون فهم آنها واکاوی و تصویر و تبیین بزهداری بسیار دور از واقعیت خواهد بود. بررسی بزهداری باید به واقعیت و حقیقت زندگی و تجربه بزهدار چنانکه واقعاً هست وفادار بماند، نه آنکه تصویری تحریف شده از دیدگاه پژوهشگر به دست دهد (همان مأخذ، ص ۱۹۶). دیوید ماتزا، دربارهٔ تئوریهای ساختاری، خرده فرهنگی و بوم شناسی که می کوشند تا ریشه ها و ماهیت انحراف را به طور کلی و به ویژه در بزهداری تفسیر کنند، هشدار می دهد. به موجب تئوریهای مزبور، انحراف به وسیلهٔ نیروهای خارج از کنترل فرد به وجود می آید و هدایت میشود. فرد منحرف، تحت فشار عواملی از قبیل پایگاه اجتماعی، ساختار فرهنگی، عضویت او در یک فرهنگ فرعی منحرف، یا حضور وی در محلی که دچار بی سازمانی اجتماعی است قرار میگیرد و از راه راست خارج می شود (محسنی تبریزی، ۱۳۷۹، ص ۱۰۲).

دیدگاه بوم شناسی : با استفاده از دیدگاه بوم شناسی، بوم شناسان به دو موضوع اصلی توجه داشتهاند: اول اینکه توزیع فعالیتها در فضا و زمان و در محیط شهری چگونه باعث یا مانع دست یابی به اهداف جمعی می شود. دوم اینکه این نحوه توزیع چگونه بر تجربه اجتماعی افرادی که در معرض آن قرار دارند تأثیر میگذارد. از دیدگاه بوم شناسان، کار جامعه شناس دریافت این مهم است که تعادل طبیعی چگونه در محیط اجتماعی حفظ میشود. از جمله مفاهیم اصلی که بو مشناسان از آن استفاده میکنند: همزیستی ، رقابت ، هجوم و استقرار، تعادل طبیعی و انطباق با محیط زیست است. در واقع نظریه پردازان شیکاگو از مدل بو مشناسی به شکل نسبتاً آزادی استفاده کرده اند تا تحقیقات خود را در شهر شیکاگو مطرح سازند. آنها معتقد بودند که نظم اجتماعی حاکم بر این شهر از نظر بوم شناسی قابل تبیین است. این نظم حاصل جریانهای اجتماعی گوناگونی است، مثل همزیستی مشارکت، رقابت، و تغییرات چرخشی. البته آنها در عین حال بحث می کردند که انسانها برخلاف موجودات دیگر توانایی فرهنگ سازی را دارند که محدودیتهایی برای جریانهای بو مشناسی پدید می آورد. این محدودیتهای از طریق هنجارها، آداب و رسوم و ارزشها ایجاد میگردد. در این چارچوب، تحقیقات تجربی آنها، بر نحوه توزیع و تکرار فعالیتهای شهری مانند تجارت، صنعت، سکونت و رفتارهای ناهنجار می پردازند.

روش پژوهش

هدف از انتخاب روش تحقیق آن است که مشخص گردد چه شیوه ای اتخاذ گردد تا اهداف تحقیق سریع تر، دقیق تر، آسان تر و کم هزینه تر محقق شود و این امر به هدف ها، ماهیت موضوع پژوهش و امکانات پژوهشگر وابسته است. به طور کلی روش های تحقیق در علوم رفتاری را می توان با توجه به دو ملاک: الف) هدف تحقیق، ب) روش گردآوری داده ها تقسیم بندی کرد (سرمدی و همکاران، ۱۳۸۵، ص ۷۸). تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش در گروه علی- مقایسه ای قرار دارد. این نوع تحقیق به به تحقیقاتی اطلاق می شود که در آن پژوهشگر با توجه به متغیر وابسته، به بررسی علل احتمالی وقوع آن می پردازد. به عبارت دیگر تحقیق علی- مقایسه ای، گذشته نگر بوده و سعی بر آن دارد که از معلول به علت احتمالی پی برد.

متغیرهای اصلی تحقیق: در یک تحقیق بر اساس پاسخ دادن به سوال های تحقیق و یا آزمون فرضیه ها، تشخیص متغیرها ضروری است. در این تحقیق دو نوع متغیر در نظر گرفته شده است:

متغیر مستقل: یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که از انتخاب، دخالت یا دستکاری شدن توسط محقق، مقادیری را می پذیرند تا تأثیرش بر متغیرهای دیگر (متغیرهای وابسته) مشاهده شود.

متغیرهای وابسته: متغیری است که تغییرات آن تحت تأثیر متغیر مستقل قرار می گیرد.

*در این تحقیق متغیرهای مستقل (جنسیت، تحصیلات، سن، شغل منطقه نزاع، محل سکونت، تأهل، محل تولد، سابقه جرم، نوع جرم، بومی یا غیر بومی، ساکن یا غیر ساکن، سلاح سرد) می باشد، متغیر وابسته نیز دلایل نزاع در نظر گرفته شد.

روش های جمع آوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش به صورت کتابخانه ای است که به دلایل زیر از این روش استفاده می شود: برای گردآوری اطلاعات به منظور تهیه و تدوین بخش نظری پژوهشی و همچنین دستیابی به پیشینه تحقیق نیاز به مطالعه کتابخانه ها، مقالات و تحقیقات دیگران در زمینه موضوع مورد نظر بود به همین دلیل از روش کتابخانه ای استفاده شد. برای گردآوری اطلاعات در زمینه دلایل نزاع و بررسی وضعیت عوامل جمعیت شناختی موثر بر آن از پرونده های بایگانی شده در کلانتری های شهرستان سمنان استفاده شد. بر این اساس با بررسی پرونده های شکات و بعضاً متهمان پرونده دلایل این شکایتها توسط محقق احصاء و عوامل جمعیت شناختی مربوط به هر پرونده شامل جنسیت، تحصیلات، سن، شغل منطقه نزاع، محل سکونت، تأهل، محل تولد، سابقه جرم، نوع جرم، بومی یا غیر بومی، ساکن یا غیر ساکن، سلاح سرد مشخص گردید.

جامعه آماری

با توجه به اینکه هدف تحقیق شناسایی نقش متغیرهای جمعیت شناختی بر دلایل نزاع است. لذا ۲۷۰۰ پرونده نزاع موجود در شهرستان سمنان به عنوان جامعه در نظر گرفته شد.

حجم نمونه آماری و روش نمونه گیری

نمونه آماری متناسب با حجم جامعه آماری با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شد. به این صورت در بین زونکن پرونده های نزاع چند زونکن پرونده های ماه های مختلف نزاع به تصادف انتخاب گردید. نمونه آماری بر اساس فرمول زیر که مربوط به تعیین حجم نمونه برای جامعه محدود است، محاسبه شده است.

در رابطه ی فوق، N تعداد کل جامعه آماری می باشد، Z اندازه ی متغیر در توزیع طبیعی (توزیع نرمال مربوط به منحنی گاوس) است که از جدول مربوط در سطح احتمال مورد نظر استخراج می شود. همچنین، p درصد توزیع صفت در جامعه یعنی نسبت درصد افرادی است که دارای صفت مورد مطالعه می باشند. در همین رابطه، $(p-1)$ درصد افرادی است که فاقد آن صفت در جامعه هستند و ϵ نیز تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین محقق برای وجود آن صفت در جامعه است که حداکثر نسبت آن تا $0/05$ است و

دقت نمونه گیری نیز به آن بستگی دارد (حافظ نیا، ۱۳۸۵، ص ۱۳۹). با استفاده از رابطه‌ی ذکر شده با سطح اطمینان ۹۵٪ و درصد خطای ۰/۰۵ حجم نمونه‌ی مطلوب حداکثر ۳۳۷ محاسبه شده است.

لازم به تذکر است محققان جهت اطمینان هر چه بیشتر و بالا بردن دقت برآوردهای انجام شده ۴۰۰ پرونده نزاع را به عنوان نمونه آماری مورد بررسی قرار دادند.

بررسی روایی و پایایی

«در این پژوهش نظر به اینکه داده های تحقیق بر اساس اطلاعات موجود در اسناد و پرونده ها و همچنین فرم استاندارد شکوائیه نیروی انتظامی استخراج شده است بررسی روایی و پایایی ابزار ضروری نیست.»

روش تحلیل و فنون آماری

در تحقیق حاضر با استفاده از دو نرم افزار SPSS از دو نوع آمار توصیفی و استنباطی برای تحلیل داده ها استفاده شده است. در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه های آماری نظیر فراوانی، درصد، به رسم نمودارها و تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد و در سطح استنباطی، از آزمون کای دو، استقلال برای تحلیل داده های تحقیق استفاده شد.

یافته های پژوهش

همانطور که قبلاً نیز اشاره شد برای جمع آوری اطلاعات از پرونده نزاع ۴۰۰ نفر از شکات به عنوان نمونه آماری استفاده شده است که در ادامه به بررسی سئوالات تحقیق با استفاده از آزمون های آماری پرداخته می شود.

سوال اول: آیا بین جنسیت و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

در این بخش به بررسی جنسیت افراد شاکی دارای پرونده در نمونه آماری مورد نظر در سطح شهرستان سمنان پرداخته شد که نتایج حاصله به شرح ذیل گزارش می گردد.

جدول شماره (۱) - فراوانی جنسیت شکایت کنندگان در پرونده های نزاع

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
زن	۹۳	۲۳.۳	۲۳.۳
مرد	۳۰۶	۷۶.۷	۱۰۰
جمع	۳۹۹	۱۰۰	---

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر جنسیت و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد. در این خصوص ابتدا جدول توافقی (۲) ترسیم شد که در زیر به آن اشاره شده است.

جدول شماره (۲) - جدول تقاطعی دو متغیر دلایل نزاع و جنسیت

		دلایل نزاع											جمع
		بی پاسخ	اختلاف خانوادگی	مزاحمت	توهین	سایر	اختلاف مالی	مزاحمت خانوادگی	دعوی خیابانی	تخلفات رانندگی	اختلاف کاری		
جنسیت	زن	تعداد	۱	۴۰	۱۱	۹	۱۳	۶	۷	۱	۱	۴	۹۳
		درصد	۳.۰	۱۶.۸	۵.۴	۸.۲	۲۴.۵	۱۳.۵	۲.۶	۵.۸	۸.۴	۴.۹	۹۳.۰
	مرد	تعداد	۱۲	۳۲	۱۲	۲۶	۹۲	۵۲	۴	۲۴	۳۵	۱۷	۳۰۶
		درصد	۱۰.۰	۵۵.۲	۱۷.۶	۲۶.۸	۸۰.۵	۴۴.۵	۸	۱۹.۲	۲۷.۶	۱۶.۱	۳۰۶.۰
جمع		تعداد	۱۳	۷۲	۲۳	۳۵	۱۰۵	۵۸	۱۱	۲۵	۳۶	۲۱	۳۹۹
		درصد	۱۳.۰	۷۲.۰	۲۳.۰	۳۵.۰	۱۰۵.۰	۵۸.۰	۱۱.۰	۲۵.۰	۳۶.۰	۲۱.۰	۳۹۹.۰

جدول (۳) مقدار درجه آزادی و سطح معنا داری کای دو پیرسون را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود سطح معنادار کای دو پیرسون ۰.۰۰۰ کمتر از ۵ درصد است. بنابراین بین دو متغیر جنسیت و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد.

جدول شماره (۳) - نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (۲-sided)
Pearson Chi-Square	۸۷.۸۹۷	۹	.۰۰۰۰
Likelihood Ratio	۸۵.۹۵۴	۹	.۰۰۰۰
Linear-by-Linear Association	۲۹.۵۲۰	۱	.۰۰۰۰
N of Valid Cases	۳۹۹		

a. ۲ cells (۱۰.۰٪) have expected count less than ۵. The minimum expected count is ۲.۰۶.

با توجه به داده های جمع آوری شده از نمونه پرونده های نزاع در سال ۱۳۹۳ بیشترین دلیل مراجعه بانوان جهت طرح شکایت به ترتیب عوامل اختلاف خانوادگی، سایر و مزاحمت مشخص شده است. لذا بیشترین دلیل نزاع در بین زنان را می توان مرتبط با سه عامل مذکور دانست. لازم به ذکر است در این خصوص عامل سایر عمدتاً شامل (دعوای کودکان و دخالت والدین، کتک خورد دانش آموز توسط معلم، درگیری همسایه ها، دعوا با مسئول پذیرش بیمارستان، درگیری با صاحبخانه) می شود. همچنین بیشترین طرح شکایت مردان در نمونه مورد مطالعه را می توان به ترتیب اولویت به سایر، اختلاف مالی و تخلفات رانندگی نسبت داد. لذا دلایل عمده طرح شکایت مردان در این سه گروه می باشد. در خصوص عامل سایر را می توان (مشاجره با مامور نیروی انتظامی، مشاجره با صاحبخانه، زد و خورد با داور بازی، درگیری با مشتریان مغازه، درگیری با اوباش، شهادت دروغ، مشاجره با نامادری، درگیری در مینی بوس کارخانه، درگیری با کادر بیمارستان و...) نام برد.

سوال دوم: آیا بین وضعیت تحصیلی و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

از بین افراد پاسخگو به این سؤال نزدیک ۳۰ درصد افراد را زنان و ۷۰ درصد را مردان تشکیل می دهند. یافته ها نشان می دهد ۲۰ درصد شاکیان زن را افرادی با تحصیلات دانشگاهی تشکیل داده اند و ۸۰ درصد مابقی زنان دارای تحصیلات غیر دانشگاهی هستند. عمده شکایات زنان دانشگاهی را اختلافات خانوادگی و همچنین عمده دلایل شکایت زنانی که دارای تحصیلات دانشگاهی نمی باشند بابت مزاحمت و مزاحمت های خانوادگی می باشد. همچنین یافته های نشان می دهد در حدود ۳۱ درصد مردان شاکی دارای تحصیلات دانشگاهی هستند. در این خصوص عامل سایر (درگیریهای دانشجویان، درگیری دانشجویان با صاحبخانه، مشاجره با همسایگان) و اختلافات مالی بیشترین دلایل طرح شکایت را به خود

اختصاص داده اند. همچنین در بین ۶۹ درصد مردان فایده تحصیلات دانشگاهی بیشتری دلایل نزاع سایر(درگیری بچه ها در مدرسه، ورود غیر قانونی به منزل، نگهداری کبوتر در محوطه عمومی، درگیری در پمپ بنزین، درگیری در سالنهای ورزشی و...) و اختلافات مالی می باشد.

سوال سوم: آیا بین سن و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

در این بخش به بررسی سن افراد شاکی دارای پرونده در نمونه آماری مورد نظر در سطح شهرستان سمنان پرداخته شد که نتایج حاصله به شرح ذیل گزارش می گردد.

جدول شماره (۴) - فراوانی سن شکایت کنندگان در سال ۱۳۹۳

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
<۱۸	۱۸	۴.۵	۴.۵
۱۹-۲۴	۸۵	۲۱.۳	۲۵.۸
۲۵-۳۵	۱۵۷	۳۹.۳	۶۵.۱
۳۶-۵۰	۱۰۲	۲۵.۵	۹۰.۶
۵۰>	۳۷	۹.۴	۱۰۰
جمع	۳۹۹	۱۰۰	---

با توجه به داده های جمع آوری شده از نمونه پرونده های نزاع بیشترین تعداد شکات در گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال مشاهده شده است. و بنابر داده های به دست آمده بیشترین دلیل مراجعه شکات نزاع در گروه زیر ۱۸ سال به ترتیب سایر(درگیری بچه ها در مدرسه، آشنایی در فضای مجازی)، دعوی خیابانی ، خانوادگی و توهین و فحاشی مشخص شده است. در خصوص گروه سنی ۱۹ تا ۲۴ سال می توان بیان نمود بیشترین میزان شکایات به ترتیب اولویت در خصوص سایر(شستن ماشین، درگیری با مامور، شکستن شیشه ماشین، دعوا با دوستان، درگیری در کافی شاپ و...) و دعوی خیابانی می باشد.

جدول شماره (۵) - ضریب همبستگی محاسبه شده بین سن و دلایل نزاع

۳}	دلایل نزاع	
	ضریب همبستگی	۰.۷۸۹
	سطح معناداری	۰.۰۰۰
	تعداد	۴۰۰

برابر آزمون فوق ضریب همبستگی محاسبه شده برابر ۰.۷۸۹ می باشد از آنجایی که سطح معناداری محاسبه شده از ۰.۰۵ کمتر است لذا فرضیه پژوهشی تأیید می شود. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که بین سن افراد و دلایل نزاع رابطه معناداری وجود دارد.

سوال چهارم: آیا بین شغل افراد و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر شغل و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد.

جدول شماره (۶) - نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (۲-sided)
Pearson Chi-Square	۱۷۷.۹۲۱	۳۵	۰.۰۰۰
Likelihood Ratio	۱۵۵.۴۴۲	۳۵	۰.۰۰۰
Linear-by-Linear Association	۳۰.۶۸۳	۱	۰.۰۰۰
N of Valid Cases	۳۳۴		

a. ۳ cells (۱۰.۰٪) have expected count less than ۵. The minimum expected count is ۲.۵۶.

جدول (۶) مقدار درجه آزادی و سطح معناداری کای دو پیرسون را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود سطح معنادار کای دو پیرسون ۰.۰۰۰ کمتر از ۵ درصد است. بنابراین بین دو متغیر شغل افراد و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد.

سوال پنجم: آیا بین محل سکونت و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر محل سکونت و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد.

جدول شماره (۷) - نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	۱.۴۹۲	۶	۰.۹۶۰	۰.۹۶۵		
Likelihood Ratio	۱.۴۷۶	۶	۰.۹۶۱	۰.۹۷۰		
Fisher's Exact Test	۱.۸۴۲			۰.۹۵۵		
Linear-by-Linear Association	۰.۵۴۹	۱	۰.۵۴۹	۰.۴۶۷	۰.۲۴۵	۰.۰۲۵
N of Valid Cases	۹۵					

جدول (۷) مقدار درجه آزادی و سطح معنا داری کای دو پیرسون را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود سطح معنادار کای دو پیرسون ۰.۳ از ۵ درصد بیشتر است. لذا رابطه معناداری مابین دو متغیر مورد بررسی کشف نشد. نظر به اینکه تعداد سلول های با مقدار مورد انتظار زیر ۵ در جدول فوق زیادتر از حد مجاز می باشد و به دقت برآورد انجام شده اطمینان زیادی نمی توان نمود. لذا از تست دقیق فیشر استفاده شد که بر اساس نتایج حاصله رابطه بین دو متغیر مورد بررسی معنادار نیست.

سوال ششم: آیا بین وضعیت تأهل و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

در این بخش به بررسی وضعیت تأهل افراد شاکی دارای پرونده در نمونه آماری مورد نظر در سطح شهرستان سمنان پرداخته شد که نتایج حاصله به شرح ذیل گزارش می گردد.

جدول شماره (۸): فراوانی وضعیت تأهل شکایت کنندگان

وضعیت تأهل	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
مجرد	۴۴	۱۱	۱۱
متأهل	۱۳۱	۳۲	۴۳
بی پاسخ	۲۲۴	۵۷	۱۰۰
جمع	۳۹۹	۱۰۰	---

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر وضعیت تأهل و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد. در این خصوص ابتدا جدول توافقی (۹) ترسیم شد که در زیر به آن اشاره شده است.

جدول شماره (۹): توافقی وضعیت تأهل و دلایل نزاع

		دلایل نزاع							جمع	
		تخلفات رانندگی	دعای خبیانی	مزاحمت خانوادگی	اختلاف مالی	سایر	توهین و نجاتی	اختلاف خانوادگی		
وضعیت تأهل	مجرد	تعداد	۴	۵	۱۵	۴	۴	۸	۴	۴۴
		تعداد مورد انتظار	۱۳.۶	۵.۰	۸.۳	۵.۰	۵.۰	۲.۵	۴.۵	۴۴.۰
	متأهل	تعداد	۵۰	۱۵	۱۸	۱۶	۱۶	۲	۱۴	۱۳۱
		تعداد مورد انتظار	۴۰.۴	۱۵.۰	۲۴.۷	۱۵.۰	۱۵.۰	۷.۵	۱۳.۵	۱۳۱.۰
جمع	تعداد	۵۴	۲۰	۳۳	۲۰	۲۰	۱۰	۱۸	۱۷۵	
	تعداد مورد انتظار	۵۴.۰	۲۰.۰	۳۳.۰	۲۰.۰	۲۰.۰	۱۰.۰	۱۸.۰	۱۷۵.۰	

جدول (۱۰) مقدار درجه آزادی و سطح معنا داری کای دو پیرسون را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود سطح معنادار کای دو پیرسون ۰.۰۰۰ کمتر از ۵ درصد است. بنابراین بین دو متغیر وضعیت تأهل و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد.

جدول شماره (۱۰): نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (۲-sided)
Pearson Chi-Square	۳۲.۹۸۱	۶	۰.۰۰۰
Likelihood Ratio	۳۱.۷۶۹	۶	۰.۰۰۰
Linear-by-Linear Association	۷.۱۹۴	۱	۰.۰۰۷
N of Valid Cases	۱۷۵		

a. ۲ cells (۱۴,۳%) have expected count less than ۵. The minimum expected count is ۲,۵۱.

سوال نهم: آیا بین وضعیت بومی یا غیر بومی بودن و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود

دارد؟

در این بخش به بررسی وضعیت بومی یا غیر بومی بودن افراد شاکی دارای پرونده در نمونه آماری مورد نظر در سطح شهرستان سمنان پرداخته شد که نتایج حاصله به شرح ذیل گزارش می گردد.

جدول شماره (۱۱): فراوانی بومی - غیربومی شکایت کنندگان

فراوانی تجمعی	درصد فراوانی	فراوانی	بومی - غیربومی
۴۴.۱	۴۴.۱	۱۷۶	بومی
۱۰۰.۰	۵۵.۹	۲۲۳	غیر بومی
	۱۰۰.۰	۳۹۹	جمع

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر وضعیت بومی یا غیر بومی و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد.

جدول شماره (۱۲): نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (۲-sided)
Pearson Chi-Square	۸.۰۶۴	۶	۰.۲۳۳
Likelihood Ratio	۸.۱۰۰	۶	۰.۲۳۱
Linear-by-Linear Association	۶.۵۵۸	۱	۰.۰۱۰
N of Valid Cases	۳۶۵		

a. ۰ cells (.۰%) have expected count less than ۵. The minimum expected count is ۱۱,۲۳.

جدول (۱۲) مقدار درجه آزادی و سطح معنا داری کای دو پیرسون را نشان می دهد. همان طور که مشاهده می شود سطح معنادار کای دو پیرسون ۰.۲۳۲ بیشتر از ۵ درصد است. بنابراین بین دو متغیر وضعیت بومی یا غیر بومی بودن و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود ندارد.

سوال یازدهم: آیا بین داشتن سلاح سرد و دلایل نزاع رابطه معنادار وجود دارد؟

در این بخش به بررسی وضعیت داشتن سلاح سرد در بین پرونده های نزاع در نمونه آماری مورد نظر در سطح شهرستان سمنان پرداخته شد که نتایج حاصله به شرح ذیل گزارش می گردد.

جدول شماره (۱۳): فراوانی وضعیت سلاح سرد در نزاع کنندگان

سلاح سرد	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
نداشته	۳۵۱	۹۷	۹۷
داشته	۵۱	۳	۱۰۰
جمع	۳۶۵	۱۰۰	---

به علت کیفی بودن داده ها جهت بررسی ارتباط دو متغیر داشتن سلاح سرد و دلایل نزاع از آزمون کای دو (استقلال) استفاده شد. در این خصوص ابتدا جدول توافقی (۱۴) ترسیم شد که در زیر به آن اشاره شده است.

جدول شماره (۱۴): توافقی وضعیت سکونت و دلایل نزاع

		دلایل نزاع							جمع	
		اختلاف خانوادگی	ترهین و فحاشی	تباہی	اختلاف مالی	مراحمیت خانوادگی	دعوی خیابانی	تخلفات رانندگی		
وضعیت سلاح سرد	نداشته	تعداد	۶۳	۳۴	۹۳	۴۷	۳۲	۱۵	۳۰	۳۱۴
		تعداد مورد انتظار	۶۱.۹	۳۰.۱	۹۰.۳	۴۹.۹	۲۹.۲	۲۱.۵	۳۱.۰	۳۱۴.۰
	داشته	تعداد	۹	۱	۱۲	۱۱	۲	۱۰	۶	۵۱
		تعداد مورد انتظار	۱۰.۱	۴.۹	۱۴.۷	۸.۱	۴.۸	۳.۵	۵.۰	۵۱.۰
	جمع	تعداد	۷۲	۳۵	۱۰۵	۵۸	۳۴	۲۵	۳۶	۳۶۵
		تعداد مورد انتظار	۷۲.۰	۳۵.۰	۱۰۵.۰	۵۸.۰	۳۴.۰	۲۵.۰	۳۶.۰	۳۶۵.۰

نظر به اینکه تعداد سلول های با مقدار مورد انتظار زیر ۵ در جدول فوق زیادتیر از حد مجاز می باشد و به دقت برآورد انجام شده اطمینان زیادی نمی توان نمود. لذا از تست

دقیق فیشر استفاده شد که بر اساس نتایج حاصله و کمتر بودن مقدار حاصله از ۰.۰۵ لذا رابطه بین دو متغیر مورد بررسی معنادار است.

جدول شماره (۱۵): نتایج آزمونی کای دو

	Value	df	Asymp. Sig. (۲-sided)	Exact Sig. (۲-sided)	Exact Sig. (۱-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	۲۱.۶۵۴	۶	۰.۰۰۱	۰.۰۰۲		
Likelihood Ratio	۱۹.۶۴۵	۶	۰.۰۰۳	۰.۰۰۵		
Fisher's Exact Test	۱۸.۵۶۰			۰.۰۰۳		
Linear-by-Linear Association	۳.۵۲۷	۱	۰.۰۶۰	۰.۰۶۳	۰.۰۰۳	۰.۰۰۴
N of Valid Cases	۳۶۵					

با توجه به داده های جمع آوری شده از نمونه پرونده های نزاع در بین ساکنان شهرستان بیشترین دلیل نزاع در بین افرادی که از سلاح سرد استفاده نکرده اند به ترتیب سایر، اختلافات خانوادگی و مالی می باشد. همچنین بیشترین دلیل نزاع افراد با سلاح سرد را می توان به ترتیب در خصوص سایر(درگیر غرفه دار با جوانان مست، درگیری با راننده مینی بوس کارخانه، جاساز کردن مواد، در بیمارستان هنگام ملاقات، بچه های مدرسه و...)، اختلاف مالی و اختلافات خانوادگی دانست.

بحث و نتیجه گیری

نتیجه گیری مرحله نهایی کار علمی پژوهش می باشد. این مرحله به چند دلیل حائز اهمیت است. همه نتایج پژوهش در این قسمت مشخص می شوند. بسیاری از افراد تنها به نتایج پژوهش توجه دارند و به سایر بخشهای آن اهمیتی نمی دهند و مهم تر از همه اینکه حاصل پژوهش آن چیزی است که در نتیجه گیری بدست می آید. اگر همه بخش ها و

مراحل پژوهش، دقیق و بدون اشکال انجام شود اما نتیجه گیری صحیحی صورت نگیرد، حاصل همه دقت های مراحل مختلف هدر خواهد رفت. در بسیاری از موارد نیز نتیجه گیری می تواند ضعف های مراحل دیگر را جبران کند(نادری،سیف نراقی،۱۳۸۶).

در این تحقیق بر آن شدیم تا « بررسی نقش متغیرهای جمعیت شناختی موثر بر دلایل نزاع» را مورد بررسی قرار دهیم. با توجه به سوالات مطرح شده در این پژوهش که رابطه معناداری متغیرهای جمعیت شناختی و وقوع نزاع و درگیری در شهرستان سمنان را می سنجد به این نتیجه رسیدیم که بین جنسیت و نوع نزاع رابطه معناداری وجود دارد. بیشترین تعدد شکایات مربوط به مردان می باشد که حدوداً سه چهارم کل پرونده ای نزاع را به خود اختصاص داده است. مابقی شکایات مربوط به زنان می باشد. همچنین بین متغیرهای سن، شغل، محل سکونت، وضعیت تاهل، داشتن سلاح سرد و نوع نزاع رابطه معناداری وجود دارد. درحالی که نتایج تحقیق نشان می دهد بین بومی و غیربومی بودن و نوع نزاع رابطه معناداری وجود ندارد. در همین راستا از نتایج به دست آمده از داده های تحقیق و مشاهدات محقق در روند بررسی پرونده ها و مصاحبه با کارشناسان انتظامی و قضایی به نظر می رسد یکی از عمده نزاع های مشاهده شده در خصوص عدم رعایت حق تقدم در سوار کردن مسافر(بالاخص در ایستگاه میدان معلم به مهدیشهر) می باشد. لذا تحقیق در خصوص نحوی ساماندهی سرویسهای ایاب و ذهاب عمومی و نحوی چیدمان ایستگاه ها خالی از لطف نمی باشد. با توجه به بررسی های انجام شده بیشترین میزان نزاع در ساکنان(مسکن مهر) اتفاق افتاده است. لذا پژوهش در خصوص ساماندهی وضعیت اجتماعی و امکانات مورد نیاز در این منطقه و راهکارهای مقابله با بزهکاری در این منطقه از ضروریات به نظر می رسد. نزاع های خانوادگی(درگیریهای ناشی از طلاق) سطح وسیعی از نزاع ها را به خود اختصاص داده است. نظر به اینکه مردم در تدین و پاسداری از مذهب زبان زد هستند. بررسی دلایل شکسته شدن قبح طلاق و بالا رفتن رشد فزاینده این پدیده شوم از جمله ضروریات است. بررسی های محققان این طرح نشان می دهد میزان خیانت به همسر و برقرار احتمال ارتباطات نامشروع در این شهرستان در حال فزونی می باشد. لذا مطالعه موردی در خصوص تک تک پرونده های این افراد و پژوهشهای کیفی و مصاحبه با این افراد جهت شناسایی ریشه های این پدیده ناهنجار باید در دستور کار قرار گیرد. بررسی پرونده های نشان می دهد تمایل به دعوای جمعی مخصوصاً در (جهادیه و نواحی اطراف) نسبت به دیگر مناطق بیشتر است. لذا پژوهش جهت بررسی دلایل احتمالی و راهکارهای

کاهش این نوع نزاع توصیه می گردد. مشکلات ناشی از ضمانت های بانکی و عدم پرداخت تعهدات از دیگر مشکلات بارز در این پژوهش می باشد. به نظر می رسد بررسی راهکارهای افزایش آگاهی مردم در خصوص قرار دادهای ملکی، پرداخت دیون و تبعات ناشی از ضمانتهای بانکی در شهرستان سمنان مورد نیاز می باشد. میزان تخلفات رانندگی در برخی از مناطق شهر (مانند بلوار حکیم الهی) نیت به دیگر مناطق بالاتر می باشد. پژوهش در خصوص عوامل موثر در این تخلفات در منطقه مذکور و راهکارهای کاهش آن به مسئولین توصیه می گردد. یکی از مشاهدات محقق تعدد شکایت در خصوص احتمال برخورد نامناسب نگهبانان (بیمارستان کوثر) با ملاقات کنندگان و زد و خردهای پیش آمده می باشد. که بررسی این پدیده باید در دستور کار قرار گیرد. درگیریهای کارگران در مینی بوس های کارخانه ها و تنش های کارگری از دیگر مشاهدات پررنگ در تشکیل پروندهای نزاع بوده است. که می تواند ریشه در نا امنی در اشتغال و افول سطح رفاه اقتصادی کارگران و تنشها و آسیبهای آن داشته باشد که باید مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- بخشنده، مجتبی، مرادی، گمراد، رستمی زاده، الهام (۱۳۸۷)، بررسی رابطه بین استفاده از رسانه های دیداری و حمل سلاح سرد توسط جوانان پسر در حاشیه شهر یاسوج، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی کهگیلویه و بویر احمد.
- پور افکاری، نصر الله (۱۳۸۳)، نزاع های جمعی محلی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی طرح مسایل جامعه شناسی ایران، تهران: انتشارات علامه طباطبایی.
- پور افکاری، نصرالله (۱۳۸۳)، نزاع های جمعی و محلی، مجموعه مقالات اولین همایش طرح مسائل جامعه شناسی ایران، انتشارات علامه طباطبایی

حسینی، نثار (۱۳۸۳)، بررسی عوامل موثر بر بزهکاری نوجوانان در رشت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

خراط ها، سعید و جاوید، نورمحمد (۱۳۸۴)، نزاع و درگیری در شهر تهران، فصلنامه مطالعات و امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، سال دوم، شماره ۶ و ۷.

دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳)، لغت نامه دهخدا، جلد اول و دوم، چاپ اول از دوره جدید، تهران: موسسه چاپ انتشاراتی دانشگاه تهران.

رضایی کلواری، نورالله (۱۳۸۸)، مطالعه رابطه عوامل اجتماعی با نزاع های قومی و قبیله ای، فصلنامه امنیت اجتماعی، شماره ۲۲.

زراعت، عباس (۱۳۷۷)، آیین دادرسی، جلد اول، چاپ اول، تهران: فکر سازان.

ستوده، هدایت الله (۱۳۸۵)، جامعه شناسی مسائل اجتماعی ایران، تهران: نشر ندای آریانا.

سلیمی، علی، داوری، محمد (۱۳۸۵)، جامعه شناسی کجروی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

شیخاوندی، داور (۱۳۷۳)، جامعه شناسی انحراف، تبریز: نشر مرنديز، چاپ سوم.

صادقی، محمد هادی (۱۳۸۵)، حقوق جزای اختصاصی جرایم علیه اشخاص، تهران: نشر میزان.

عامری، سامان (۱۳۹۲)، نزاع های پنهان از چشم قانون، جام جم

کریمی، ابراهیم (۱۳۸۶)، بررسی شیوه های مدیریتی و کنترل نزاع دسته جمعی در استان گلستان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دافوس، دانشگاه علوم انتظامی.

کوثن، بروس (۱۳۷۴)، درآمدی بر جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات فرهنگ معاصر.

گلدوزیان، ایرج (۱۳۸۳)، حقوق جزای اختصاصی، چاپ نهم، تهران: دانشگاه تهران.

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸)، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی.

محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۷۰)، بیگانگی، نامه علوم اجتماعی، انتشارات تهران جلد دوم، شماره دو.

ممتاز، فریده (۱۳۸۱)، انحرافات اجتماعی، دیدگاه ها و نظریه ها، تهران: شرکت سهامی انتشارات، چاپ اول.

نظری، جواد (۱۳۸۶)، تبیین جامعه شناسی میزان گرایش به نزاع جمعی در استان ایلام، معاونت اجتماعی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، انتشارات: آشنایی.

۲۱- Bourdieu, Pierre (۱۹۹۰). *The Logic of Practice*. Stanford, CA: Stanford University Press.

۲۲- Brookman, Fiona, Bennett, Trevor, Hochstetler, Andy and Heith Copes (۲۰۱۱). The 'code of the street' and the generation of tree violence in the UK. *European Journal of Criminology*, Vol. ۸, No. ۱, pp: ۱۷-۳۱.

۲۳- Glaser, B and Strauss, A (۱۹۶۷). *The Discovery of Grounded Theory: Strategis For Qualitative Research*, New York: Aldine.

۲۴- Guerra, Nancy G., Huesmann, L. Rowell and Anja Spindler (۲۰۰۳). Community Violence Exposure, Social Cognition, and Aggression among Urban Elementary School Children. *Child Development*, Vol. ۷۴, No. ۵, pp: ۱۵۶۱- ۱۵۷۶.

Investigating Demographic Critical Variables Effective on Conflict (Case study of Semnan city)

Ali akbar amin bidokhti , Navid sharifi

Abstract

The present study aimed to investigate the situation of conflict in Semnan city. Accordingly, the dispute cases filed at the ۱۱th and ۱۳th mothers' clinics was the basis for the statistical community. There were also interviews with some complaints about the cases of the dispute. Verification of the validity and reliability of the instrument is due to the use of files and the use of police officers from the standard forms of police command in the country. To answer the research questions, descriptive statistics including (frequency, frequency, ...), along with inferential tests, have been used for independent testing (Chi-square). The results show that in Semnan the most conflicts are family disputes, financial differences and driving violations, respectively.

Keywords: quarrels, Semnan, crime, indigenous, resident

پیشگامان دانش
رتال جامع علوم انسانی